

E-LEARNING IN THE EUROPEAN UNION AND UKRAINE : REALITIES AND PROSPECTS

N. ZHURAVSKAYA, doctor of pedagogical Sciences, Professor National University of life and environmental Sciences of Ukraine

Summary. *The article considers distance and e-learning (from the generally accepted term e-learning) is in the modern system of education a strong position, organically complementing face-to-face training. It is noted that the leading world analytical companies claim that the world market of systems of distance learning is a great opportunity for sellers and investors. In the article, in particular, it is emphasized that in higher educational establishments of European Union centres of e-learning, allowing you to pass the distance education to obtain a diploma.*

Keywords: *distance learning, e-learning, master, bachelor's degree, educational technology, distance learning course*

УДК 378.016:63-051

КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ

А. А. КАЛЕНСЬКИЙ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України

Анотація. *У статті проаналізована структура професійно-педагогічної етики. Вона містить чотири компоненти: мотиваційно-акмеологічний, інформаційно-когнітивний, конативний та рефлексивний. Мотиваційно-акмеологічний компонент охоплює такі морально-етичні якості як: цілеспрямованість, гуманізм, почуття морального обов'язку, доброзичливість, взаємодопомога, співчуття, дисциплінованість. Інформаційно-когнітивному – характерні такі якості як: інформаційно-аналітичні теоретичні знання з професійно-педагогічної етики, постійна морально-етична самоосвіта та самовдосконалення. Конативному – притаманні: стриманість, скромність, ввічливість, самовладання, діловитість, навички моральної поведінки, уміння діяти в ситуаціях морального вибору, моральний досвід особистості. Рефлексивний компонент проявляється у: здатності до правильної моральної самооцінки, самокритичності, вимогливості до себе та прагненню до морального самовдосконалення, самостійності.*

Ключові слова: *професійно-педагогічна етика, мотиваційно-акмеологічний компонент, інформаційно-когнітивний компонент, конативний компонент, рефлексивний компонент, морально-етичні якості*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток суспільства, задоволення його соціальних та економічних потреб має здійснюватися не на шкоду, а в ім'я прийдешніх поколінь. Проблеми генної інженерії, клонування, нанотехнологій, що впливають як на довкілля, так і на соціум та саму людину, нехтування ними здатні спричинити значні проблеми екологічного, техногенно-

---

© А. А. Каленський, 2016

го, антропологічного характеру. Тому, професійна підготовка викладачів спеціальних дисциплін вищих навчальних закладів повинна базуватись як на врахуванні етичних норм та правил самої професії викладача, так і на розв'язанні професійно-етичних проблем, що знаходять відображення в тих дисциплінах спеціалізації, які вони викладатимуть майбутнім фахівцям аграрної та природоохоронної галузей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування та виховання етичної культури, моральної саморегуляції, моральних якостей майбутніх фахівців у процесі їхньої підготовки знаходимо в працях О. Болдової, Д. Вербівського, С. Гарячої, О. Гомонюк, С. Гордійчук, І. Грязнова, Т. Ісаєнко, О. Кисильової, О. Кривошеєвої, Л. Москальової, І. Пальшкової, Н. Сопневої, Л. Хоружої.

Мета статті: розкрити структуру професійно-педагогічної етики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Викладачі спеціальних дисциплін вищих навчальних закладів аграрної та природоохоронної галузей мають внутрішню (педагогічна етика як професійна) та зовнішню (компетентність в питаннях етики в тих дисциплінах, що безпосередньо готують студента до майбутньої професії) межі використання педагогом свого професійного потенціалу. У цьому випадку свідомо встановлюються і дотримуються не тільки кордони впливу на інших людей (відношення: викладач-студент, викладач-викладач, викладач-адміністрація тощо), а й наслідки педагогічних дій (вплив студента – майбутнього фахівця на довікля), вони розглядаються у відповідності з відомим лікарським принципом "Non posse" – "Не зашкодь", що і є основою професійно-педагогічної етики.

Формування та розвиток у студентів світосприйняття, що передбачає широкий економічний, політичний і культурний світогляд, мислення науковими, соціальними і моральними категоріями, здатність і вміння аналізувати та передбачати суспільні явища і розглядати свою діяльність як суттєву складову вирішення не тільки особистих, а і суспільних проблем є одним із завдань вищого навчального закладу, яке передбачає розвиток моральної особистості.

Особистість, особа – у широкому розумінні – конкретна, цілісна людська індивідуальність у єдності її природних і соціальних якостей; у вужчому, філософському розумінні – індивід, як суб'єкт соціальної діяльності, властивості якого детерміновані конкретно-історичними умовами життя суспільства [1, с. 243]. Якість, філософська категорія, яка відображає невід'ємну від буття об'єкту суттєву визначеність, завдяки якій він є тільки цим, а не іншим об'єктом [4, с. 252].

Дослідження, проведене вченими в сфері морального виховання особистості, дозволило виявити та типізувати великий термінологічний масив, який характеризує найбільш значні якості особистості, як позитивного, так й негативного характеру (544 терміна). Вони визначили їх чотири основних типи: 1) світоглядні, ідейно-політичні, загальноаксіологічні (ціннісні); 2) моральні; 3) ділові; 4) прагматичні [3].

Моральні якості та їхні антиподи розподілені на чотири підтипи [5, с. 133]:

– колективістські якості: колективізм, відповідальність, героїзм, егоїзм, індивідуалізм, безвідповідальність та ін.;

– гуманістичні якості: доброзичливість, доброта, благородство, жалісливість, злість, неухважність, підозрілість та ін.;

– якості, пов'язані зі ставленням особистості до розподілу цінностей: справедливість, вдячність, безкорисливість, корисність, заздрість, ревності та

ін;

– якості, пов'язані з особливостями морального регулювання поведінки: почуття гідності, самозакоханість, шанобство, вірність, прямолінійність, брехливість, лицемірство, підлість та ін.;

В. Мужичок та І. Ткачук виділяють п'ять груп морально-етичних якостей особистості [2, с. 53-54]:

– до першої групи належать ті якості, які визначають громадську спрямованість;

– до другої групи відносяться ті вольові якості особистості, які забезпечують високу активність поведінки, готовність людини долати перешкоди на шляху до свідомо поставлених цілей;

– третя група охоплює якості, основна функція яких полягає у гальмуванні негативних проявів поведінки;

– до четвертої групи належать: діловитість, навички і звички хорошої поведінки, уміння їх правильної орієнтації, моральний досвід особистості.

– п'яту групу характеризують такі якості, що забезпечують можливість цілеспрямованого здійснення процесу самовиховання, розвивають морально-вольову сферу особистості.

Аналіз праць вчених області виховання, формування та розвитку морально-етичних якостей О. Болдової, Д. Вербівського, С. Гарячої, О. Гомонюк, С. Гордійчук, І. Грязнова, Т. Ісаєнко, О. Кисильової, О. Кривошеєвої, Л. Москальової, І. Пальшкової, Н. Сопневої, Л. Хоружої дає можливість означити те, що професійно-педагогічна етика проявляється в навчально-етичній діяльності, як структура, що містить чотири компоненти: мотиваційно-акмеологічний, інформаційно-когнітивний, конативний та рефлексивний.

Мотиваційно-акмеологічний компонент передбачає позитивне ставлення до базових етичних цінностей, сприйняття іншої людини, наявність позитивного сприйняття культури інших народів чи соціальних груп при збереженні позитивного сприйняття своєї власної, прийняття і повага іншої людини, дотримання професійно-педагогічних етичних норм у відношенні до себе, студентів, інших людей, природи, Батьківщини.

Інформаційно-когнітивний компонент це – освіченість, що включає сукупність засвоєних професійно-педагогічних етичних знань, загальнолюдських моральних цінностей, норм, ідеалів, традицій, способів пізнання навколишнього світу, здатність гнучко використовувати отриману інформацію та інтелектуальні стратегії, що забезпечують загальні процеси пізнавальної, розумової активності.

Конативний компонент – включає готовність послуговуватися морально-етичними знаннями та цінностями у власній поведінці, уміння мобілізувати знання і досвід для вирішення етичних проблем у конкретних обставинах, здатність протидіяти злу і насильству, передбачати наслідки власних дій і нести за них відповідальність, покладати на себе обов'язок, контролювати і регулювати свою поведінку, діяти в складних ситуаціях професійно-педагогічного морального вибору.

Рефлексивний компонент – здатність свідомо і самостійно вибирати цілі і засоби своєї морально-етичної діяльності, керувати своєю діяльністю, яка дозволяє одночасно удосконалити і розвивати свої моральні здібності до здійснення цієї діяльності, характеризується рефлексією, що пов'язана з моральним вибором.

Розвиток професійно-педагогічної етики майбутніх викладачів спеціальних

дисциплін вищих навчальних закладів аграрної та природоохоронної галузей за умов:

– професійного відбору магістрантів, майбутніх викладачів спеціальних дисциплін, підготовки науково-педагогічних працівників до розвитку професійно-педагогічної етики у студентів спеціальності "Педагогіка вищої школи";

– підготовка науково-педагогічних працівників до розвитку професійно-педагогічної етики у студентів спеціальності "Педагогіка вищої школи";

– провадження в структуру навчальних спеціальних дисциплін навчальних тем із професійно-етичної підготовки: специфіки етичної взаємодії, морально-го вибору, педагогічно-етичної рефлексії;

– на засадах педагогічно-доцільного поєднання репродуктивних і продуктивних способів навчальної роботи, оволодіння студентами курсом "Етика викладача вищої школи".

При виконанні цих умов у майбутніх викладачів розвиваються такі морально-етичні якості як (рис. 1):

Рис. 1. Компоненти професійно-педагогічної етики викладача

– цілеспрямованість, гуманізм, почуття морального обов'язку, взаємодопомога, співчуття, доброзичливість, дисциплінованість (мотиваційно-акмеологічний компонент);

– інформаційно-аналітичні теоретичні знання з професійно-педагогічної етики, постійна морально-етична самоосвіта та самовдосконалення (інформаційно-когнітивний компонент);

– стриманість, скромність, ввічливість, самовладання, діловитість, навички моральної поведінки, уміння діяти в ситуаціях морального вибору, моральний досвід особистості (конативний компонент);

– здатності до правильної моральної самооцінки, самокритичності, вимог-

ливості до себе та прагненню до морального самовдосконалення, самостійності (рефлексивний компонент).

Висновки. Таким чином, структура професійно-педагогічної етики майбутніх викладачів спеціальних дисциплін вищих навчальних закладів містить у собі чотири компоненти: мотиваційно-акмеологічний компонент який включає в себе такі якості як: цілеспрямованість, гуманізм, почуття морального обов'язку, взаємодопомога, співчуття, доброзичливість, дисциплінованість; інформаційно-когнітивний компонент – інформаційно-аналітичні теоретичні знання з професійно-педагогічної етики, постійна морально-етична самоосвіта та самовдосконалення; конативний компонент – стриманість, скромність, ввічливість, самовладання, діловитість, навички моральної поведінки, уміння діяти в ситуаціях морального вибору, моральний досвід особистості та рефлексивний компонент – здатності до правильної моральної самооцінки, самокритичності, вимогливості до себе та прагнення до морального самовдосконалення, самостійності.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є розгляд системи розвитку професійно-педагогічної етики майбутніх викладачів спеціальних дисциплін вищих навчальних закладів.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997 – 366 с.
2. Мужичок В. Морально-етичні якості особистості /В. Мужичок І. Ткачук // Матеріали за VII міжнародна научна практична конференція. "Ключові въпроси в съвременната наука – 2011" 17-25 април 2011г. – Том 26. Педагогічески науки. - София "Бял ГРАД – БГ" ООД. – С. 52–55.
3. Семенов В. Е. Социально-психологические проблемы нравственного воспитания личности: научное издание / ред. В. Е. Семенов. – Л. : Ленинградский университет, 1984. – 160 с.
4. Философский энциклопедический словарь / Гл. ред.: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.
5. Яценко Н. В. Моральні якості особистості у структурі морального виховання студентів / Н. В. Яценко //Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 11. – С. 131–134.

REFERENCES

1. Goncharenko S. Ukrayins`kyj pedagogichny`j slovnyk / S. Goncharenko. – K.: Ly`bid`, 1997 – 366 s.
3. Muzhy`chok V. Moral`no-ety`chni yakosti osoby`stosti /V. Muzhy`chok I. Tkachuk // Materialy` za VII mezhdunarodna nauchna prakty`chna konferency`ya. "Klyuchovy` v`prosy` v s`vremennata nauka – 2011" 17-25 apy`l 2011g. – Tom 26. Pedagogichesky` nauky`. - Sofy`ya "Byal GRAD – BG" OOD. – S. 52–55.
4. Semenov V. E. Socy`al`no-psy`xology`chesky`e problemy` нравstvennogo vospytany`ya ly`chnosty`: nauchnoe y`zdany`e / red. V. E. Semenov. – L. : Leny`ngradsky`j uny`versy`tet, 1984. – 160 s.
5. Fy`losofsky`j ency`klopedy`chesky`j slovar` / Gl. red.: L. F. Y`l`y`chev, P. N. Fedoseev, S. M. Kovalev, V. G. Panov. – M.: Sov. Ency`klopedy`ya, 1983. – 840 s.
6. Yacenko N.V.Moral`ni yakosti osoby`stosti u strukturi moral`nogo

КОМПОНЕНТЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ЭТИКИ

А. А. КАЛЕНСКИЙ, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

Аннотация. В статье рассмотрена структура профессионально педагогической этики. Она содержит четыре компонента: мотивационно-акмеологический, информационно-когнитивный, конативный и рефлексивный. Мотивационно-акмеологической компонент охватывает такие морально-этические качества как: целеустремленность, гуманизм, чувство морального долга, взаимопомощь, сочувствие, доброжелательность, дисциплинированность. Информационно-когнитивному – характерны такие качества как: информационно-аналитические теоретические знания по профессионально-педагогической этике, постоянное морально-этическое самообразование и самосовершенствование. Конативному – присущи: сдержанность, скромность, вежливость, самообладание, деловитость, навыки нравственного поведения, умение действовать в ситуациях морального выбора, нравственный опыт личности. Рефлексивный компонент проявляется в: способности к правильной моральной самооценки, самокритичности, требовательности к себе и стремлению к нравственному самосовершенствованию, самостоятельности.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая этика, мотивационно-акмеологический компонент, информационно-когнитивный компонент, конативный компонент, рефлексивный компонент, морально-этические качества

COMPONENTS OF VOCATIONAL TEACHER ETHICS

A. KALENSKYI, Doctor of Education, Associate professor of the Department of Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Summary. The article analyzed the structure of vocational teacher ethics. It includes four components: motivational acmeological, information and cognitive, behavioral and reflective. Acmeological motivational component covers ethical qualities as dedication, humanism, sense of moral duty, mutual assistance, kindness, compassion, discipline. Information cognitive - characteristic qualities such as information and analytical theoretical knowledge with vocational teacher ethics, constant moral and ethical self-education and self-improvement. Behavioral - characteristic, restraint, politeness, modesty, self-control, efficiency, skills, moral behavior, ability to act in situations of moral choice, moral experience of the individual. Reflective components is shown in the right capacity for moral self-esteem, self-criticism, demanding to themselves and the pursuit of moral self-improvement, self-reliance.

Keywords: vocational teacher ethics, motivational acmeological components, information and cognitive component, behavioral component, reflective component, moral and ethical qualities